

baggrund af omfattende praktiske erfaringer fra kurser i demografi, og der er tale om en udmærket »køgebog« i demografisk teknik. Den er velskrevet og tilgængelig for en læser uden større forkundskaber end en lidt matematik og en rimelig interesse i emnet. Der er mange gode eksempler på beregninger, og blandt bogens dyder må nævnes: Mange velvalgte regneopgaver (løsning bagest i bogen), som vil være en god støtte til »lektielæsning«; og der er fx et nyt kapitel om »beregninger på grundlag af mangelfulde data«.

Henning Mørch

Africa South of the Sahara. 11th ed. (1981-82).

Europa Publications, London 1981. XXIV, 1383 s. 26 cm. £42,-.

Denne meget omfangsrige årbog er delt i fire dele. Første del på ca. 100 sider består af 10 emnemæssige artikler om »background to the Continent«. Anden del (ca. 50 sider) omhandler nogle dusin mere eller mindre internationale organisationer, der er virksomme i eller på den anden måde har relationer til Afrika.

Tredie del er hovedparten på mere end 1000 sider om de enkelte lande. Hvert land er behandlet for sig ud fra overskrifterne: Fysisk og social geografi, moderne historie, økonomi, statistik, samt »directory«. Det sidste omfatter regeringsforhold, administration samt fortegnelser over hel- og halvofficielle organisationer, aviser etc. Endelig er der en liste over udvalgt litteratur. Denne tredie del vil mange finde meget lig fx *Stateman's Yearbook*, men omfanget er en del større. Sidste del på et par hundrede sider omfatter »other reference material« indeholder en »blå bog« med skønsmæssigt 1000 afrikanske notabiliteter og en gennemgang af de vigtigste varer og produkter fra Afrika. Der er også fortegnelse over forskningsinstitutter, der beskæftiger sig med Afrika: 33 i USA, 3 i USSR – Danmark er med ved Center for Udviklingsforskning og Udenrigspolitisk Selskab. En nyttig opslagsbog for mange, der beskæftiger sig med Afrika.

Henning Mørch

H. Robinson: Population and resources. Macmillan Press, London 1981. 277 s., ill. 22 cm. £6.95.

Emnet for denne bog er meget komplekst og derfor vanskeligt at behandle i en begynderbog (til A-level), som der her er på tale. De forskellige afgrænsninger, som skal til, vil ofte blive problematiske. Det ses her bl.a. ved, at man flere steder kan komme i tvivl om, der skulle være tale om en mere almen global

kulturgeografi. Det gælder også nogle steder bl.a. de to første kapitler om befolkning, hvor teksten synes lovlig kortfattet. Problematisk er også en afsluttende del om fremtiden, men sådan et afsnit må vel med. Resourcer er defineret meget vidt, og hovedvægten ligger på socioøkonomiske forhold i problemkredsen. Litteraturen om emnet er efterhånden omfattende, og henvisningerne er dækkende, ligesom der er mange udmærkede forslag til videre læsning, men samtidig virker litteraturlisten noget tilfældig. – Alt i alt er der dog ud fra præmisserne tale om en sober og velskrevet bog.

Henning Mørch

David Hill: An Atlas of Anglo-Saxon England.

Basil Blackwell, Oxford 1981. XII, 180 s., ill. 29 cm £16,-.

Dette atlasværk er bygget op over 244 kort og 16 diagrammer med tilknyttede korte kommentarer, hvori alle væsentlige aspekter af det angelsaksiske riges kultur og historie er nedfældet, dækkende perioden fra 700 til 1066. Der indledes med en serie kort over de fysiske og humane ressourcer, der stod til rådighed i den pågældende tid. Den følgende serie illustrerer de historiske begivenheder, som var blevet nedfældet i datidens dokumenter, hvis antal ses at være svulmet stærkt op i midten af det 10. årh. Det har givet anledning til en kartografisk dokumentation af alle krigeriske begivenheder gennem Vikingetid og årtierne derefter, i perioder næsten år for år, indtil 1016. David Hill skuer også ud over England, dels til det europæiske kontinent, incl. Norden, og dels til det nordatlantiske område med Island under landnamstiden. En række administrative kort illustrerer jordbesiddelserne fordelt på kongerne, jarlerne, kirken og lensmændene. Under et økonomisk afsnit behandles forekomster af mineraler og bygningssten, møntsteder og byer, der viser en stor bybygningsperiode fra 870 til 930.

I sidste kapitel behandles de kirkelige institutioner, og også her trækkes der linier over Kanalen til Europa.

De mange kort dækkende Vikingetiden vil utvivlsomt interessere såvel forskere som andre Vikingetidsentusiaster i Danmark.

Viggo Hansen

Arthur Morris: Latin America: economic development and regional differentiation.

Tiptree book services, London 1981. 256 s., ill. 22 cm. £4.95.

I et omfattende indledningskapitel slår forfatteren til lyd for, at man skal vurdere ud-

viklingen i de latinamerikanske lande og deres planlægning ud fra et specifikt historisk og spatialt synspunkt og tage forholdene til den tidligere kolonimagt i betragtning såvel som at bedømme situationen ud fra dette århundredes stormagtsindflydelse. Det vil ikke være rigtigt alene at sats på kendte teorier som vækstpoliteorien og center-periferiteorien. Disse såvel som Rostows vækstmodel og Colin Clarks beskæftigelsesmodel er alt for simple til at kunne forklare udviklingsforløbet. Forfatteren prøver i stedet for at opstille en sammensat model, hvori indgår urbanisering og en centrifugal udvikling i forbindelse med spredningseffektiverne af tekniske innovationer. Som forklaring på udviklingsretninger kommer han ind på miljøet, der kan være en positiv såvel som en negativ faktor, på adgangsforholdene og på ressourcer betinget af befolkningens tæthed og sociale og økonomiske struktur. Med dette udgangspunkt følges i afsluttede kapitler Latinamerikas økonomiske udvikling fra kolonitiden over den neokoloniale periode til den moderne tid (efter 1920). Sluttelig beskrives det, hvordan den fremherskende udviklingsstrategi har været og er den regionale udviklingspolitik, fremfor at der har været satset på landspolitiske programmer. Bogen kan anbefales som en klar og velskrevet redegørelse, der på en overskuelig måde belyser, hvordan økonomisk udvikling ikke kan sættes i bås med hverken liberalistiske eller marxistiske modeller, men at sagen som oftest er mere kompliceret.

Viggo Hansen

Cay Lienau: Malawi: Geographie eines unterentwickelten Landes.

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1981. XVI, 243 s., ill. & 24 tav. 22 cm. Pris ikke oplyst.

Denne tilvækst til den sparsomme geografiske litteratur om Malawi er interessant af to grunde: Der er samlet en vældig stofmængde bl.a. byggende på originale observationer, og der er forsøgt en moderne disposition af det.

Dispositionen tager sit udgangspunkt i udviklingsspørgsmålet. Derudfra ordnes materialet i naturpotentialer (således anvendes fx bæreevnebegrebet) og disses realisation.

Resultatet er en länderkunde over gennemsnittet – lovende for et nysyn på regionalgeografien.

Sofus Christiansen

Islands. Ed. by Edward Dommen. World development vol. 8, 1980.

Pergamon Press Ltd. Oxford 1981. S. 929-1063. 25 cm £7.50.

Har øer/østater særtræk socialt og økonomisk, ligesom de tidligt er påvist at have det biologisk? Dette søges besvaret af ni bidragsydere. Isolationsvirkningen findes selvfølgelig også at gælde for de menneskelige populationer (færre epidemier, højere levealder etc.), men ellers er det nok mest virkninger af det økonomiske systems lidenhed, der er kendetegnende.

Et par afsnit virker helt afskyeligt naive (er øer mere jordskælvsudsatte end tilsv. områder på fastlandene? etc.), men bortset herfra er det en lille opvikkende enquete, bogen videregiver resultater af.

Sofus Christiansen

G. B. Norcliffe: *Schliessende Statistik für Geographen: Eine Einführung*. Springer Verlag, Berlin 1981. X, 250 s., ill. 24 cm. DM 38,-.

En af efterhånden ganske mange bøger om begynderstatistik for geografer. Bogen omfatter de 3 fordelinger, parametriske metoder (til og med simpel regression) og en håndfuld ikke-parametriske metoder. Den er suppleret med få, men gode, gennemregnede eksempler. Der er tale om en oversættelse af en engelsk bog; originalen vil nok i almindelighed have et større publikum her til lands.

Henning Mørch

Kansu-Hohsi Corridor and the Suloho-Ochinaho drainage regions/by F. Bergman et al. Comp. by E. Norin. Reports from the scientific expedition to the north-western provinces of China under the leadership of Dr. Sven Hedin. The Sino-Swedish Expedition. Publication 50; 1, 3. (Sven Hedin Central Asia atlas. Memoir on maps vol. 3, fasc. 3).

Almqvist & Wiksell International, Stockholm, 1980. 114 s.: ill. & 4 kort i lomme. 31 cm. Skr. 200,-.

Nærværende bind rummer en sammenskrivning af geomorfologiske og geologiske iagttagelser, foretaget af Svend Hedin ekspeditionen til Centralasien 1927-35, suppleret med resultater af senere forskninger, især fra kinesisk side i 1950'erne og senere, mens satellitbilleder fra 1970'erne har dannet basis for tegningen af de ledsagende 4 kortudsnit. Udgivelsen er gjort mulig ved bidrag fra Svend Hedin fonden og det Kgl. Svenske Videnskabernes Akademi.

Viggo Hansen

H. L. Zietsmand, I. J. van der Merwe: *Economic atlas of South Africa*. University of Stellenbosch. Institute for cartographic analysis. Publication; no 8, 1981. 160 s., kort, 22

cm. R20,-.

Basismateriale for dette atlas er 1970-census. Basisarealer er 61 økonomiske regioner, der klassificeres i kvintiler med hver sin skravering, idet de tre regioner, der har størst numerisk værdi, har en særlig signatur. Trods ikke mindre end 160 kort er der tale om et udmærket eksempel på, hvordan man ikke skal lave sådanne værker. Teksten er indskrænket til en kort redegørelse for fremstillingsproceduren; kortene er helt uden egl. kommentarer. Der er indledningsvis 9 kort til almen orientering og om befolkning: Udvalget her er noget tilfældigt og særdeles mangelfuldt. 20 følgende kort viser for erhvervsgrupper »gross geographic product« pr. areal og pr. capita. På disse kort er »black national territories« ikke skravret; dette er der god mening i, da disse arealer kun undtagelsesvist falder sammen med de økonomiske regioner; men på de resterende 130 kort har territorierne samme signatur som de respektive økonomiske regioner.

De 130 kort er inddelt i 6 afdelinger for erhvervsgrupper – flest er der for landbrug (ca. 50). Den rigide fremstillingsprocedure får mange steder meningsløse resultater. Der er fx kort, der viser den gennemsnitlige værdi pr. mine (af enhver slags) vist ved skravering af hele regioner. Der er fx et kort for udbytte af »andre kornarter« pr. 1000 ha, men da det drejer sig om »kornarter« som ris, hirse og boghvede under ét, bliver det temmelig meningsløst. Basisarealernes heterogene størrelse (fra et par hundrede kkm til flere snese tusinde) gør kortenes anvendelse særdeles problematisk. Det kan vel tænkes, nogle kan finde anvendelse af værket, men det kræver en solid basis af forkundskaber om landet – til skolebrug må det være helt uanvendeligt.

Henning Mørch

Agricultural compendium for rural development in the tropics and subtropics. Ed. by ILACO.

Elsevier Scientific Publishing Co, Amsterdam 1981. XXXVII, 739 s., ill. 21 cm \$42.60.

Prisen på denne bog kan umiddelbart forekomme pebret, men man får noget for pengene. Selv i betragtning af de mange sider er det rent utroligt, hvad der er blevet plads til. De relativt lange linier og den lille sats vanskeliggør læsningen, men som titlen siger, det er ikke en bog, der skal læses fortløbende, det er en opslagsbog til praktisk anvendelse. Bogen er meget systematisk opbygget, den meget detaljerede indholdsfortegnelse, fortegnelserne over tabeller og figurer, samt

de 2-3000 stikord, gør bogen usædvanlig nem at arbejde med. I sagens natur er teksten meget kortfattet; specialisten kan næppe finde meget nyt, men til praktisk anvendelse er den gennemgående absolut fyldestgørende; de talrige litteraturhenvisninger gør det meget let at komme videre. Bogen vil givet blive et af de virkelige standardværker inden for rural development; og mange, der beskæftiger sig med landbrug, vil finde, at den er en uundværlig opslagsbog.

Henning Mørch

The dictionary of human geography. Ed. by R. J. Johnston.

Basil Blackwell Publisher, Oxford 1981. XXIII, 411 s., ill 25 cm. £19.50.

Det er altid en vanskelig opgave at lave en opslagsbog som den foreliggende ordbog; hvor skal grænser sættes, hvad skal med, hvor meget skal det fylde? Artiklerne her fylder fra et par linier til 5-6 sider. Omfanget er ikke altid indlysende: Der er 4 spalter om transportgeografi, medens der nok er ca. 4 spalter om handel, men intet om handelsgeografi. Der er mange nyttige henvisninger fra artiklerne til beslægtede begreber eller underordnede, – også her hersker nogen tilfældighed. Der er således artikler om befolkningstæthed, bæreevne, overbefolkning, optimumbefolkning, men der er intet om forsyningsevne, maximumbefolkning eller resourcer i denne forbindelse, hvad der kunne være rimeligt. M.h.t. bæreevne synes begrebet overvejende at være relevant i relation til rekreative arealer, hvad der er urimeligt. Tilfældigheden slår også igennem i forbindelse med de iøvrigt meget nyttige henvisninger for hver enkelt artikel til »references« og »suggested readings«. Disse mangler hænger vel sammen med ca. 20 medarbejderen specielle interesser, og med, at man ikke på forhånd har fået afstukket fælles, gode »færdsselsregler«. Manglerne kan nok rettes i forbindelse med en senere udgave, og de forhindrer ikke, at der er tale om en såre nyttig ordbog over »the theories, concepts, techniques, and terms of human geography«, som mange kan have fornøjelse af.

Henning Mørch

Atlas Slovenskej socialistickéj republiky.

Geografický ústav, Bratislava 1980. 23, 296, 20 s. kort & 3 kort i lomme. 50 cm, Kcs 450,-.

Dette atlas omfatter, som man forstår af titlen, kun den slovenske del af Tjekkosllovakiet. Det er en ganske omfattende sag på 300 sider med udmærket fremstillede tematiske kort. Kortene er i skala 1:½ mio. i opslag ned